

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

1. 1. 1. 1. 1.

Դարացի Երեսնակներուն շնորհը բաժանորդաց Ին-
 քաբերը. — Լոթոթիքին զեկանան է Բարեդ. պար-
 թար Սիրապարիկ Ռե-71. — Լաբերն զբաբե-
 բեաւ որ Լ. է գրաւած ուղեւն ան Տեբերն է Կ.
 Արեւ Դարաբէն Եանն զարե թե-5.

ԲԱՆԲԱՄԱՆ ԱՋԴԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԴՋԱՄԱՆ

30164 ԵՐ 1866

Այլիկիա այսօր իր հինգերորդ շրջանը լրացնելով 1866-ը տարւոյն հետ կ'իջեմ գեղորդ շրջանի մը մէջ, նոր բազմ յաջողութիւն և բարեբաւարիկ օրեր մաղթելով իւր սիրելի Աղակին ընդհանրութեան ու մասնաւորապէս թէ հեռաւոր և թէ մօրձաւոր յոյժով և սիրով ընթերցողներուն համար, որոյ աշխարհն անորոշման տէրութիւնն ու քաջութիւնութիւնը կ'ենք և սնունդ կուտան իրեն :

Հինգ տարի Վիլհելմ անընդհատ շարունակեց իւր ընթացքը՝ առանց ամենեւին շեղելու որոշեալ պայմաններէն և առանց ամենեւին վճատելու անակնկալ ու անյաջող պորտադայից երևոյնքներ։ Սկսած է որ հետզհետէ շատցան իր զրմուաբութեանց մէջ իրեն օգնելու համար մատուցուած ձեռքերը։ Սկսած է որ ազգային անդրափրութեան այս ցաւով ժամանակին մէջ լծեց աշխատանքին ու լծեց մայրաքաղաքս ընթերցող ճակատելու համար բաւական քանակին ազնուամիտ ազգայինք։ Ուստի յուսալով որ դարձեալ կշարունակեն իրենց քանքը՝ ահա նոր տարւոյս բարեպատեհ առթիւ Վիլհելմ կփութայ մատուցանել անոնց իւր անկեղծ շնորհակալութիւնները, և առանձինն՝ բոլոր դաւառաց անձնուէր Հոգաբարձուաց, իւրց ի մէկ քանիւն՝ որոնք շարաւար գործածեցին իրենց ցոյց տրուած վրաստահութիւնը և անխայթ խղճիւ մշտն հասուցին Վիլհելմից։

Նոյսոր ինչպէս ամեն օրինաւոր դործաւ-
նութեանց նոյնպէս և Ալիիկիոյ համար հաշուոյ
օր ըլլալով, անիկա ալ իր հաշուեցիլը ձեռք
առաւ։ Ասկայն դժբաղդաբար հաղիւ ամենա-
փոքրիկ ներդաշնակութիւն մը տեսաւ իւր ելու-
մբարից մէջ։ Յաւալի է արդարեւ տեսնել այն-
պիսի անձինք՝ որոնք մինչև այսօր չեն ուղած
մէծարեւ իրենց փոքրիկ պարագը. տեսնել այն-
պիսի գաւառներ՝ յորս մինչև այսօր բաժանոր-
դաց վրայ մնացած է Ալիիկիոյ տարեկան դիւ-
րադին վարձը։ Այս ընդերկար յապաղումը ծանր
է արդարեւ և կարեւոր է յիշել, որովհետեւ յայտ-
նի է թէ որեւէ ձեռնարկութեան անհնար և յա-
ջողիւ և շարունակել առանց դրամի։ Այսու
ամենայնիւ, յոյս ունիմք որ զոնէ այսուհետեւ
այսպիսի վճատեցուցիչ բացառութիւններ տեղի
չեն ունենար՝ որոնք ոչ իրենց հեղինակներուն
պատիւ և ոչ Ալիիկիոյ յարասնութեան համար
ջանացողներուն քաջալերութիւն կրնան։ Ալի-
իկա բոլոր իր պայմաններուն մէջ անգրգուռի
մնալէն զատ, հետզհետէ նոր ծառայութիւն-
ներ ալ կրնէ ընթերցողացը, Անցեալ տարի «Բա-
ղսարական» դրուի մ'ալ աւելցուց իւր բովանդա-

հումեաներ մէջ. և թէև նոր ծախքեր ալ աւելցան, բայց աւելի բան մը չդաճանցեց ընթացողներին: Մտադրելու և ուրիշ օգտակար փոփոխութիւններ ալ ընել հետզհետեւ, բայց կը խնդրէ որ ընթացողք ալ առհասարակ բարեհաճին անցազալ հատուցանել իրենց պարտքը, և ջանալ անոր օգնելով՝ որպէս զի գէթ այսուհետեւ հիւմաից արդիւնաւոր ցուցակ մ'ունենայի իրախոյս Խմբադրութեանն ու հնօրինութեանը:

Ալլիկիոյ անընդհատութեան անուշիկ տար-
րը եղող դրամական այս խնդիրը յիրեն յազգայ-
նոց մատուցանելէն յետոյ, լի՛ յուսով կանց-
նինք համաձայտ բայց ընդհանուր տեսութիւն
մընեւ Ազգիսանցեալ տարեկան վիճակին վրայ:

Աղգային ամեն հաստատութիւն՝ դործ գեղարք լրագրիս մէջ իւրաքանչիւրն իրենց ժամանակին նշանակուեցան կարելի եղածին չափս : Ընթերցող աղգայինք անոնցմէ կրնան դատել թէ մեր Աղոյն անցելոյն մէջ ի՞նչ ընդհանրական կեանք ունեցաւ : Այնտեք է անկեղծօրէն խոստովանելու թէ 1865դ տարին մեզի համար շահամար տարին մը չեղաւ . փոփոխական վիճակ մ'ունեցանք և տխուր ու ցաւալի գեղքեր անպակաս եղան : Ընդունայն կուսակցութիւնք աւելնալով՝ դրեթէ խիստ շատերնիս մէր պարտքը զլացանք և ահա երեցան հետեւանքը . հետեւանք , որք պատիւ չեն բերեր Աղդի մը : Ամեն կարգի տառապելոց համար կառուցուած մէկհատիկ ապաստանարանը՝ Նէտի-գուլէի հիւանդանոցը այս կարօտ վիճակի մէջ գտնուեցաւ և կգտնուի . Այստեղիարքսքանի ծախքը անգործ կերպով չհոգացուեցաւ . գաւառային աղգայնոց շատ խնդիրները չկատարուեցան . դպրոցները՝ բաց ի փոքրիկ բացառութենէ մը՝ արդիւնաւոր վիճակի մը մէջ չբաժնուեցան , աղքատք ըստ մեծի մասին անոք ու անխնամ մնացին : Այլեքապէս գտնուեցանք այնպիսի վիճակի մը մէջ՝ զոր ուշիմ նկատող մը իսկոյն կ'ընէ թէ այս Աղգը կ'առաջադիմէ . դէպ ի կործանման անդունդները :

Երեւելոյն այս ցաւալի պատկերը նկարա-
գրելնուս պատճառը մեր սիրելի աղգայնոց վիշտ
ու վշատութիւն տալ չէ, այլ անցելոյն տխուր
փորձերէն խրատ հանել և հրաւեր կորգալ գննէ
յապագային յաջող վիճակ մը ստանալու հա-
մար: Ինչ որ այսօր տարտամ ու անկերպարան
վիճակի մէջ կ'դառնուին, ամենքն ալ կրարեկար-
գին՝ և լժէ մեք մէկդի դնելով ունայն վէճերն
հակառակասիրութիւնն, իշխանասիրութիւնն ու
եսականութեան կործանիչ ոգին, գիրկ ու ձեռք
տանք մէկմէկու և լժէ ծանօնանք ու հաստուցա-
նելնք մեր սրաբարձը: Այսամական խնդիրը՝ արդ

խնդիրը մինչև Հիմա լուծուած չէ . ինչ նշանակ
և ինչ միջոց որ որոշուեցան՝ գրեթէ ամենքն
ալ գործադրութեան ատեն անյաջող ելք մը
ունեցան , որովհետեւ մեք չատերեխա զանազան
պատճառանքով յօժարութիւն չցուցինք մեր պարտու-
թիւնը հատուցանելու :

Հուզելով մեր սիրելի ազգայնոց այսօրուան ուրախութիւնը տրտմութեամբ խառնել, այս ցուրրը հերիք կհամարիմք մեր նպատակն յայնեկու: Երիժե կայ մեկը որ չդիտնայ լեռնաձգըրտիւն և ոչ մեկ յառաջադիմութիւն կարելի չէ: Հզօր տէրութիւններն անգամ ոչ ապրեն Հասարակութեան ուղղակի և անուշղակի հանգանակութեանը կդիմեն: օրինակի համար՝ դաղընացին լմիղ դաղրի աուրք տալէ, և ահա քիչ մ'եւոր Վաղընա կկորսնցունէ իւր արդի փառաւոր վիճակը և անուշտ կաղքատանայ ու կանհետանայ: Երկա՝ գիտեալով է որ այսօր դրիմէ բոլոր կառավարութիւնք առաջին և ամենակարեւոր գործ մ'ըրած են դրամական բարեկարգութեան և ելումսից հաւաստակըլը ռութիւն ապու զբաղելն. և ուր որ Հասարակութիւն մը կձանձայ իր պարտքը՝ կ'ալայէլէ փոխադարձ իրաւունք, կանգուն կմնան իր փառքերը ու կ'յառաջադիմէ: Ուստի եթէ մէք ալ կուզենք յառաջադիմ ազգաց կարգը մանել՝ պէտք է մեր պարտքը ձանձանք, որպէս զի իրաւունք ունենանք մեր ազգային կառավարութեանն արդիւնք պահանջելու: Եղդին արդի վիճակը կերպարանափոխ ըլլայ, հիւանդանոցը լաւ մատակարարուի, Վատրիարքարանի ծախքը անդորրութեամբ վճարուի, Կարութիւնն ազատ ըլլալով՝ դրամական հոգերէ՝ Եղգին էական յառաջադիմութեան վրայ գործունէ իր բոլոր ուշադրութիւնը: որով ապաքայ տարիներու մէջ կարող ըլլանք պարծելու և աշխարհի ցցունելու թէ՛ Հայերը աննշան ազգ մը չեն:

ԲԱՆԲԱՄԱՆ

Ընկերոջ շեմք համարիք այսօր ընդհանուր
անսուփին մ'ընեւ անցեալ 1865 տարւոյն մէջ
պատահած քաղաքական կարեւոր տնցից վրայ :
Վաղարաքան դէպքերը իրարու մէջ դադում
կապակցութիւններ ունին . արեւելք լսան մը կը-
պատահի , արեւմուտք ուրիշ բան մը կ'պատահի .
պատմագէտն անոնց մէջ եղած յարաբերութիւն-
ները շուտով կ'գտնէ և միանգամայն վախճանը
կ'գուշակէ . ահա այս պատճառաւ է որ քաղա-
քական դէպքերը մեր հետաքրքրութեանն ար-
ժանի են :

Հատերը գուցէ կհարցընեն թէ ինչո՞ւ մեր
Քաղաքականը միշտ Վաղղկայէն կոկոխէր : Գաւա-

ուժեղ քիչ մը հմուտ եղողները չսխալուի կը-
նան ուրանալ թէ՛ Վաղղիա իւր արդի սղգե-
ցութեամբն ու յառաջագիւծութեան գլուխ կանգ-
նելովը քաղաքականութեան մէջ առաջին տեղը
բռնած է։ Այս ահա դարձեալ կոսկիւնք Վաղ-
ղիայէն։ 1865ին սկիզբները բոլոր Արարա Վ.
Պապին հրատարակած կոնգրակոնքը զգալիաւ էր.
բայց ամենէն աւելի Վաղղիա գտնուող եպիս-
կոպոսները։ Այնդեպիս ընթերցումը կառավա-
րութեան կողմէն կարգիւրի. գաղղիայի երկու
շարքիսկոպոսք զանի կկարգան և նոյն ատենը կը-
ցոնից պաշտօնէին կողմէն կհրաւիրուին տեղու-
թեան ատենան իննելու, և եղած քննութիւն-
ներէն ետքը՝ կայսերական հրովարտակ մը կծա-
նաւցանէ որ իրենց կրօնական պաշտօնէն ոյժ առ-
նելով կառավարութեան կանոնաց դէմ գոր-
ծեն են։ Այնդեպիս սեպտեմբերի դաշնադրութեան
դէմ էր։ Այսպիսի աշխարհային իշխանու-
թեան վերջին յուսահատեալ կոչումն էր։ Կը-
մարտեալ թէ ասով բոլոր հումեագրական խիղ-
ճերը վերջովն իւր կհանուր խռովութեամբ
պայտութեան աշխարհային թագաւորութիւնը կը-
հաստատուի. սակայն յիշեալ եպիսկոպոսաց դա-
տապարտութենէն ետքը կոնգրակը լուրձեան մէջ
կըմաղուի։ Այս անյաջողութենէն երկու ամիս
ետքը։ Այսպիսի նամակաւ մը կհրաւիրէ զԱ իգ-
թոր—Ամենուէ՛լ բանակցութեան համար մարդ
մը զըկել իրեն։ Այս ճեղքի կերթայ և երեք ա-
միսէ ետքը կգառնայ. ինչ եղած էր. —եպիս-
կոպոսները ձեռնադրութենէն ետե՛լ խաղից գա-
հուն համար երգում ընելու էին. հում այս
կառավարութիւնը չճանչնալով երգումը չընդու-
նիր. խաղիս առանց իրեն հաւատարմութեան
կըդման չուզէր որ կընթակաւ իւր հպատակաց
խիղճերը կառավարեն. այս կէտին վայ կմնայ
Այս ճեղքի բանակցութիւնը։ Բայց սեպտեմ-
բերի դաշնադրութիւնը մեռած չըլլալով՝ գաղ-
ղիական բանակը հումէն կբաշտի. պէտք է որ
պապական իշխանութիւնը իրքինքը միայնակ հո-
գայ. դժուար փորձ. քանի որ պարսպ գանձի
մ'առջ և կկատարուի։ Իսկ խաղից կառավա-
րութիւնը իւր ամօքը թաւարիէն ի Վերջանս
փոխադրելէն ետե՛լ կընայ դրամական դժուա-
րութիւնները բառնալ, և այս բանին միջոց փո-
խաուութիւնը կգտնէ։ Հիւրաի միւս կողմէն
լա Սարմորայի կառավարութեամբն է որ Սպա-
նիա՝ Պալիէրա՝ Սաքսոնիա և Ա իրթեմպերկ զԻ-
տալիա իրը օրինաւոր թագաւորութիւն ճանչ-
ցան, բայց այս յաջողութեան վայ քննադ
յիմարութիւն է, որովհետեւ իտալական քանի մը
հարաւային գաւառները դեռ չեն գիտեր ինչ
կառավարութեան տակ ըլլալին. իսկ ի հիւսիս
Եւստրիա միշտ պատրաստ է 1859ին պատե-
րադմէն իւր վեճիկները իրութիւնը առնելու։ Եթէ
խոհմութիւնը քաղաքական առաքինութիւն մ'է,
մասնաւորապէս խաղից համար պէտք է։ Կե-
րեալ թէ, Վարդէն իշխանը այս առաքինու-
թիւնը շատ չճանչնար։ Եւրիլ ամայն մէջ Վա-
րդէն կայսրը Եւրիլա կերթայ. կայսեր այս
ճամբորդութեան ժամանակը ասդին Վարդիք
կըլլայ մէջ մեծին Վարդէնի արձանի առջ
իշխանը ճառ մը կկարդայ՝ յորում զՎարդէն
Ե. ամենէն ազատամիտ ցուցնելէն ետքը կգան-
գատի որ Վարդէն Վ. անոր օրինակին չհե-
տեիր։ Կայսրը Եւրիլայէն հրատարակեալ նա-
մակաւ մը անմիջապէս կիմացնէ իշխանին թէ
իւր ճառը կայսերական ընտանեաց և մեծին Վա-
րդէնի սկզբանց բոլորովն դէմ էր։ Եյս
ազդարարութեան վայ, իշխանը իւր պաշտօն-
ներէն հրաժարելով կառանձնանայ։ Կայսրը Եւ-
րիլայէն կգառնայ և հրովարտեալ մը կհաս-
տատաւ ալճերիացի իրենց կրօնական օրինաց

հնազանդելու կարողութիւնին և թէ գաղղիացի
ըլլան։ Եւրիլա 35 տարիէ ի վեր զինուորա-
կան կառավարութեան մը տակը կճնշուի. այս
կառավարութիւնը մէկէն ի մէկ քաղաքականի
դարձնելը անպատրաստի արաքացիաց անստոյգ
հնազանդութիւնը խոտլութեան հրաւիրէ է.
գաղթականութեան մէջ զինուորական կառա-
վարութիւնը պահել առանց փոխադարձի շատ
մը ծախսաց պատճառ ըլլալ է, և ալճերիացիաց
Վաղղիայ անունն անիծել տալ. ահա գանալին
երկու կողմերը։ Կայսրը այս նիւթիս վայ գիրք
մը գրեց, որուն վայ արդէն խօսած ենք. բայց
յիշեալ հրովարտակէն և այս գիրքէն պատ ու-
րիշ գործարարութիւններ պէտք են։ Վաղղիայ
կառավարութեան Վնդիլայ հետ ունեցած բա-
րեկամութիւնը այս տարի ալ յայտնուեցաւ երկու
ազգաց նաւատորմիդներուն իրարու ըրած այցե-
լութեանց միջոցաւ։ Երեւակայնը նաւապետ մը
որ Եւստրիայի թիւղանթիւնիւրով զինուած նաւու
մը վայ իտալականութեան գովեստը կրնէ գաւաթը
ձեռքը. միզի համար այս այցելութեանց նիւ-
րադրութիւնը այս ձևով կըլլայ։
Եւստրիա դեռոր Եւստրիա մարտիտա-
ցոյց։ Վաղղիայէն ու Եւրիլայէն ազգու և ըս-
պառնալից յանդիմանութիւնները կընուեցան իր-
ոյ՛լ բայց գաղղիացի ու անգղիացի զինուորը
լեհացուց օրնութեան չվազեցին։
Եւստրիա և Եւրիլայ համեմարայի դէմ
ելան, ու տանիմարքացիք ճնշուեցան թէ Եւր-
ղիայ խոտլութենէն ու Վաղղիայ իրաւները
պակաս չեղան. և այս կկոչուի քաղաքական մի-
ջամտութիւն, այսինքն հարաց դէմ՝ լոկ խօսք
ու լուրձիւն, և տկարաց դէմ՝ գործարարութիւն.
Քիտը Եւրղիայ տնտեսական ընթացքին և
Եւրիլայի կառավարութեան։ Եւրղիա
չպատեալով ալ կվաճառականէ։ Բայց Եւ-
ստրիայի գաղթականութեան մէջ թող սե մը
զըլուր երեքընէ՛ կըլին անմիջապէս արիւնա-
թաթալ կըլլայ։ Եւրղիա քանի մը իրանտացիք ի-
րենց ամպոտ երեւակայութիւնը յայտնեն՝ Եւր-
ղիայ կառավարութիւնը խոտլութեան ուրուա-
կանը տեսնելով բոլոր Եւրիլայն անմիջապէս
գատաւորաց առջը կբաշէ և շատերը քան-
ամայն շղթայակապութեան կգատապարտէ։ Եւ-
րիլայի մեռաւ, բայց աշակերտներ թողուց։
Եւրիլայ ամբողջ նաւահանգիստ մը չունի.
Եւստրիայ պէտք է Եւստրիայ կողմը կործնու-
ցածին տեղը ընցնել։ Եւրղիայ անունով ճար-
տար մարդ մը այս երկու շահերը յագեցնելու
միջոցը կգտնէ. Եւրիլայիները համեմարայէն
առնելէն ետե՛լ պահելու գէշ գիւտ մը չէ. Եւ-
րղիայի դաշնադրութեամբ այս գործողութիւնը
կկատարուի, և ետքը Եւրիլայիները դրամա-
կան ապրանք մը կըլլան, որուն մէջ Եւստրիա
կուզէ Եւրիլայի ծախել իր մարդ. բայց Եւ-
րիլայի պիտիքն Վիլիամը՝ որ կկարծէ թէ օր մը
առանց վարձու այն ալ կառնէ, կատաճարիէ որ
Վիլիլայ մէկ մարդ Եւրիլայի ծախուի. Եւ-
ստրիայ ստակ պէտք է, և սիլեթիացիք այստի
գումարի մը համար Եւրիլայի կառավարութեան
ներքը կանցնին։ Եւրղիայ «կոմ» տիտղոսը
կվաստելի և ազնուականաւէն ետե՛լ Վաղղիա
ճամբորդութիւն մը կընէ ի Վիլիլայ երեսփոխա-
նաց ժողովը ցրուելէն, տանիմարքացից յաղթե-
լէն՝ Եւրիլայիները սեպտեմբերէն և Եւրիլ-
ղիան ծախու առնելէն ետե՛լ Վարդէն կայսեր
հետ կտեսնուի, բայց ընդունելութիւնը պաղ-
եղած ըլլալու է՝ քանզի կայծակի պէս նորէն
Եւրիլայ գարձաւ։ Եւրղիայ թող չվախնայ,
Եւստրիա իրեն վնասելու վիճակի մէջ չէ,
հումեագրացիք երկար ատեն խռովելէն ու

ճնշուելէն ետքը, վերջապէս չեն ուզիր գերմա-
նաւալ. հումեագրացի ծնան և հումեագրացի մեռ-
նելու են։ Եւրիլայի Եւրղիայ զԵւրիլայն անոնց
զոհեց։ Եւրիլայն որ Վերմանիայէն անդին չէր
տեսներ, որ հումեագրից անունն անգամ հըն-
չիլ չէր ուզեր, որովհետեւ կըսէր թէ Եւ-
ստրիայ մէկ հատիկ խոցը հումեագրիան է. ար-
դեօք կայսրութեան դրամական վիճակին վայ
տեսնելութիւն չունէր. արդեօք չէր գիտեր որ
Եւստրիայ արժէթուղթը կհանէ վար իշած էր.
ինչ և իցէ՛ մարտուեցաւ։ Եւրիլայի միւս կողմը
և բանը թէ Վնշտտօք, Եւրղիայի և Վնշ-
տալ պաշտօնանիւրը այս խոցից վայ աւելի
հումեագրիւն ունեցած կերեան. ի Վարիլ ամե-
նայն կերպով յաջողեցաւ աւստրիական փոխա-
ուութիւնը. կայսրը դեռ մտերս ի Վնշտ զհում-
եագրացիս կհրաւիրէ իրենց կարծիքն յայտնե-
լու։
Եւրիլայի թագաւորը երեսփոխանական ա-
զատութիւններ կպարգէն. տարօրինակ պարգե-
իւր կողմանէ. արդեօք դարեւուն իրատեսներէն
օգուտ քաղելով գիտէ թէ թագաւորի մը ա-
ղէկ է իտալազաւէր ըլլալով իւր հպատակները
հանգստացնել քան թէ անոնց արիւնը թափե-
լով «մեծ» ամակներ վաստակել։
Հումեագրի մէջ երիտասարդ թագաւոր մը
բոլորովն նորապարժ, երեսփոխանական ազա-
տութեանց բոլորն ստացող և ամենէն տրամա-
բան ազգին հետ կմիջէ։ Եւստրիայի վեր-
ջին ատեններս պաշտօնայ փոխելը մեքենական
գործողութիւն մ'եղած էր, դրամական խիղիւր
հոս ալ սաստիկ խոտլութիւն կցուցնէ, տնտե-
սութիւն տնտեսութեան վայ, բայց դեռ զգալի
բարեկաւութիւն չկայ։ Եւրիլայի պէտք եղա-
ծէն աւելի խնայել են։ Եւրիլայ վաճառական են,
և աշխարհիս բոլորսիքը միշտ Եւստրիայն յոյն
վաճառականներ են. սակայն դժբաղդաբար Եւ-
ստրիայի մէջ ոչ արուեստ ոչ վաճառականու-
թիւն և ոչ երկրագործութիւն կայ, բայց մի-
այն տրամաբանութիւն։
Եւստրիայ Վարիլայի գործապետը՝ որ տար-
ւոյն մինչ և կէսը կառավարեց զԵւստրիա, ան-
ձանթ պատճառաւ մը ետ կբաշուի և տեղը ()
Տոնէլ կանցի և ամենէն առաջ խաղից նոր
կառավարութիւնը կճանչնայ. ետքը Եւրիլայն
Եւրիլայ մէջ Վաղղիայ կայսեր և Եւստրիայ թա-
գուհոյն տնտեսութիւնը կկատարուի։ Եւրիլայի
վերջին պատերազմը երեան կընէ. անիրաւու-
թիւն մը որ ամենին պատճառ չունի բայց թէ
հիմա պատճիլ զԵւրիլայ ժամանակով Եւստրիայ
դէմ ապստամբել և անխիս հասարակապետու-
թիւն մը կանցնելուն համար. զորաւորը տկարին
դէմ իր սուղը ունի. այս ալ քաղաքականու-
թեան սկզբունք մ'է, ինչպէս վերը յայտնեցինք.
Վաղղիա ու Եւրղիա լուր կկրնան կամ միայն
միջամտութիւն կխոստանան, Եւրիլայ ըսել որ
Եւստրիայի դէմ Եւրղիայի կայսեր ըրած պատե-
րադմէն ալ այս սկզբունք վայ հիմնուած է. Ե-
ւրիլայի փորրիկ հասարակապետութիւն մը ինդ-
գիլ հզոր Եւրղիայի համար ինչ պիտի ըլլայ.
Հիւրաի այս կողմը դեռ Եւրիլայ կայ, բայց
Եւրիլայի միւս կայսրը Տոնէլ գործ կայսեր դէմ
ինչ գործ ունի հասարակապետութեան մը հա-
մար. այս պատճառն զատ՝ Եւրիլայի կառա-
վարութիւնը դեռ այն աստիճան դիւրացած չէ
որ մեքենայիք կարող ըլլան աշուրին իրենց
աւստաններէն գուր նետել. և միանգամայն թէ
կարենան՝ դրացի մ'ունին որ իրենց մտածել կու-
տայ։ Եւրիլայ Վահանգր սուգի մէջ մնացին.
Եւրիլայն սպանուեցաւ և շքեղ յուզարկաու-
րութիւն մը յայտնեց իւր ազգայնոց զգացած
ցաւը։ Եւրղիայ ճոհնուն և քիչ ժամանակէն

Եւս առթիւ կյիշէնք թէ Գերմանիոյ մէջ
ար օրէնք մը կալ օրով գտնողք իրաւունք
ի կորսուածին հարիւրին տասը իրեն ահա
յանկոյու :

—Աղջկաբաւոր կենդանեաց ժանտառնեղը (Թիֆլիս) : Արտուր Թէ, նախորդ ամսոյն մէջ ի Վաղղիա երկրագործ մը բաւական հետաքրքրական գիւտ մ'ըրած է կենդանիները տարախու- ինկ ժանտառնեղէն պահպանելու համար՝ որ պարզ և դիւրին է : Արտուր Թէ հիւանդ կեն- դանայ մը լորձոնքը առնելով, վտանգի մէջ ե- դող կենդանեաց մօրթին մէջ պատուաստելու է : Այս պատուաստը ոչնչաց և մարդոց պատուաս- տին չափ պարզ է : Ժանտառնեղէն բռնուած եղի մը լորձոնքը առնելով ու 2 հարկարամթիւի չափ կենդանեայ ազդրին ներքին կողմէն ճեղ- քելով՝ պղտիկ դրպան մը ձեւացնելու և լոր- ձոնքը հոն թափելու է : Այլ քան այսպէս պատ- ուաստուելով, թէ և թեթեւ հիւանդութեան մը ենթակայ կըլլայ, բայց բոլորովին ազատ կը- մընայ ժանտառնեղի վտանգաւոր հիւանդութե- նէն :

—Անուանի Ուոլիտ հրեայ սեղանաւորը այս տարի ալ ըստ իւր սովորութեան 30000 օ- խայի չափ հաց փարիզի աղքատաց բաժնէլ տը- ուեր է :

—Այսմբեր ամսոյն սիկզմները հագուած սղուած երիտասարդ մը ֆորթիլի թնդանօթածիգ- զօրաց ձեռնոցը կերթայ կամաւոր զօրք գրուե- լու : Հոն պաշտօնեայ մը անոր տկար կազմը- ուածքը դիտելով, թէ և իմաց կուտայ թէ աշ- խատութեան չկրնար դիմանալ, բայց անկա կը- պատասխանէ որ քաջասրտութիւնն չունեցած զօ- րութեանս տեղը կընցնէ : Արիտասարդին այս համարձակ պատասխանը և վայելուչ կերպարան- քը պաշտօնէին սիրտը զբաւելով, խնդրել իր մեծերուն կիմացնէ և հրամանը կընդունի, ո- րով կարող կըլլայ զինուորական ծառայութեան մէջ մտնել :

Իայց մեր երիտասարդ զինուորը դժբաղ- դաբար չկրնալով դիմանալ զինուորական կըր- թութեան աշխատանքը, կհիւանդանայ քիչ- ժամանակէն : Այս հիւանդութեան առթիւ յայտ- նի կըլլայ անոր կին մ'ըլլալը, որ կնոստովանի թէ ամուսնացած ըլլալով իր և ամուսնոյն մէջ պատիկ կուր մը տեղի ունեցեր և ձիով տունէն փախեր էր անական կերպարանքով ծպտեալ : Այս միտքը դրեր է եղբի Ապկաթա երթալ, բայց ստակ չունենալով՝ մտադրութիւնը փոխեր է զինուոր գրուելու, որպէս զի ամուսնոյն ձեռ- քէն աղաթի :

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ

(ՊԵՏ)

(Ղը և ուրիշ ամեն ոգեկնց ըմպելիք տար- բեր քանակութեամբ ալքոհոլ կտրուանակեն, որ գինովցնող նիւթն է : Ուստի թէ որ այս հե- ղուկին վրայ խօսելու ըլլանք՝ բաւական պիտի ըլլայ կարգացողին հասկցնել թէ իրեն խմած գինին, պահանջն ու օղին ինչ աղբիւրներէն ու- նին մարդուս մարմնոյն վրայ : Այնչ մանրա- մանաբար քննելու ալքոհոլին ինչպէս յառաջ գալը, ինչ տարրական նիւթերէ բաղկացած ըլ- լալը, և այլն, և այլն, բաւական է ըսել որ չէ թէ միայն շատ զօրաւոր հեղուկ մ'է, այլ կըր- նամ ըսել թէ իր ունեցած յատկութիւններուն նայելով թոյն մ'է, գրեթէ արտաքին կամ ըսդ- րիքնիա թոյններուն չափ գէշ և աղէկ կըլլայ որ մարդիկ վերջիշեալ թոյններէն ինչպէս որ կսոս- կան, նոյնպէս ալ ալքոհոլ պարունակող հե- ղուկները թոյն մը պարունակող նիւթեր նկա- տեն : Եւ ինչպէս որ բժշկութիւնն չգիտցող մը մտքէն անդամ չանցնէր սղորքնիա կամ արսա- նիք ուտել իրենց ունեցած դեղական օգուտին համար, այլ միայն բժշկական մարդիկ կըործա-

ծեն զանոնք իրեն դեղ, նոյնպէս ալ շատ տու- ներ քակուելու տեղ կործնուէին, թէ որ ամեն տեսակ գինովցնող ըմպելիքի դպել միտքեր- նուն չանցնէին, միայն թէ երբոր բժշկէ մը պատուիրուած ըլլայ իրեն դեղ խմել պէտք ե- ղածին չափ :

Ալքոհոլին ինչ ըլլալը ամենուն ծանօթ ըլլալով տեսնելով թէ ինչ աղբիւրներէն ունի մարդուս մարմնոյն վրայ, և թէ երկար տուն ոգեկնց ըմպելիք դործածելուն հատուցում ինչ է :

Թէ որ և իցէ տունի մը արմատը ալ- քոհոլ մէջ գնելու ըլլաս, անմիջապէս կմեռ- ցնէ տունը, անանկ որ անկարելի կըլլայ նորէն աճիլ : Այնպէս ամեն կենդանեայ, ինչպէս նաև կենդանեայ ամենարարծր սնունդ վրայ թոյնի աղ- դեցութիւնն ունի : Եւ ոչ մէկ կենդանի մը կա- խորթի ոգեկնց ըմպելիք խմել, բաց ի կապիկէն՝ որոնց համար դրուած է թէ երբեմն կխմեն : Եւ անկա ինչպէս բացատրենք, միթէ իրաւունք չունինք ըսելու որ կապիկը կենդանեայ մէջ ա- մենէն շատ նման է մարդուս : Իայց բնութիւնը պաշտպանելու համար հարկ է որ հոս գնենք թէ՛ կապիկն ալ չեմ կարծեր որ քնականէն ա- խորթի, այլ սովորութեամբ կստանայ ախոր- ժակը : Պնդանա կըսէ թէ՛ և թէ տղուկ մը ալքոհոլով թրլենա՝ երկու երեք րոպէն կմեռնի : Թէ որ միայն մէկ ծայրը ալքոհոլ մէջ գնես, այն մասը անմիջապէս կթմի և անցոր կմնայ : Վառուուն կաթիլը դորտը քառուուն րոպէի մէջ կմեռցնէ, իսկ և թէ սրինգով մը մօրթին ներ- քեւը լցուի՝ մէկ րոպէն կմեռնի : Արիւն՝ որ շատ զօրաւոր պղտիկ կենդանի մ'է, նոյնպէս շուտով կմեռնի ալքոհոլ աղբիւրներէն : Զուկը անմիջապէս աշխուժութիւնը կկորսն- ցունէ, թէ որ ջուրին մէջ քիչ մը լցունես : Ալ ֆլորէնս կըսէ որ թուռնը զգացումներ և շարժելու կարողութիւններն բոլորովին կկորսն- ցունեն մէկէնիմէկ, թէ որ մէկ երկու կաթիլ ըղեղին վրայ կաթեցունես : Ասոնք կ'իշխմ ջը- ցունելու համար թէ խմածին ինչ աղբիւրն- թիւնն ունեցող նիւթ մ'է :

Այնպէս հիմա ալքոհոլին (խմած խմելիքի) նախ՝ ստամոքսի վրայ, և երկրորդ՝ ստամոք- սէր արեանը հետ բոլոր մարմնի տարածուե- լով՝ յառաջ բերած վնասները քննելու :

Երբոր ալքոհոլ բերնի մէջ տունես նախ դաժան տեղը կծեմկցնէ արիւնը փախելուն քիչ մը ցաւ պատճառելով. վերջը արեան երակները ընդարձակելով՝ ան տեղը կսկսի տաքնալ ու կար- մըրի և տապ յառաջ գալ : Թէ որ բաւական ժամանակ նոյն տեղը պահես, կսկսի մաշկը քաշ- ուիլ ու կունծնալի և կարծրանալ : Այսպէս երբոր սովորաբար խմելը դործածելու ըլլաս, նախ տապ յառաջ գալով՝ ստամոքսի մէջ տաքու- թիւն մը կզգաս, ախորժակը կբացուի, և դը- լուրիգ ուրախութիւն մը պատճառելով կըլուար- ձանաս : Բայց երթալով տապը կշատնայ, ստա- մոքսը թոքի նման կկարմնայ, և մեղն մաշկը՝ որ կերածդ մարմնու համար շինուած է, ալ- քոհոլը ուտելով կմեղնացնէ, և հետզհետեա- լիւնը հոն վաղելով տապը կշատնայ, ախոր- ժակը կսկսի երթալ, կտանես որ կերածդ չես կրնար մարսել, շատ անգամ փախել կուզես, ամեն բան կսկսի ստամոքսի վրայ նստիլ, և եր- բեմն վեր գալ, անանկ որ ոմանք չէ թէ ու- տելիք այլ միջև անգամ երկու դգալ պաղ ջուր՝ որուն մէջ ստամոքսը հանգարտեցնելու դեղը դրուած էր, չէին կրնար երկու րոպէ ներ- սկսիլն պահել ու անմիջապէս դուրս կփախէին : Հանէ գինովին ստամոքսը ու նայէ ինչ կտես- նես : աղէկ դիտեմ որ և թէ անգամ մը տես- նելու ըլլաս, ալ չպիտի մոռնաս : Վաւաթդ

ձեռքդ ուրախութեամբ խմած ամենիդ ալ թող միտքդ գայ, որ դուցէ խմելու տեղը գետնը զարնես : Ասոնք խմելիքին առաջին դացած տեղը հասուցած վնասներն են, որ քիչ մը նկարագրած եմ, քանզի ասկից զատ կիշատէ նաև լեարդը զլնաւորապէս, որ մարմնով խման մէջ շատ հար- կաւոր դործ կտանէ, և որուն աւրուիլն ու ախ- տանալը շատերը մեռուցած է, և ախոր երբեմն գինովի լեարդ կկոչուի :

Հարմարեալ

ՆՈՐ ՀՐԵՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ՆՈՐ ՀՐԵՏԱՐԱՆ : — Բարոյական է սուրբ Գրքի և Գրքի օրհնոց : — Աշխատասիրեաց Սա- մուէլ աղա Պետրոսեան : Աղանուի ամեն հայ գրավաճառաց քով :

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ : — Առողջութեան պահպանութեան համար անհրաժեշտ եղող իւր- նամքն ու պիտոյքը սովորեցնող այս օգտակար գիրքը կծախուի բոլոր հայ գրավաճառաց քով և մասնաւորապէս լրագրիս գրատունը, ի գին 8 դրուշ :

Հիւանդութիւններէ և զանազան ծախքերէ աղատ ըլլալ ուղղող պէտք է այս գիրքին հետ մ'ունենայ, որով պիտի սովորի թէ՛ մարդս ինչ բնելու է առողջութիւնը պահելու համար, և թէ՛ ինչպէս ուտելու, խմելու, հանգչելու և ինչպէս պառկելու է, և այլն, և այլն :

Պատկեր Լաւնիստ Լեւի Բեքերի Բեքի խառնուրդ : — Այս քիչ մը վերջին տարաբաղ- լաղաւորին՝ որ փարիզի մօտ կեդեալանեանց վանքին Եկեղեցւոյն դամբարանը կհանդի, գե- րեզմանին և մարմնոյն պատկերը ինքս գեղեցիկ գծագրուած և ապագրուած կծախուի լրագրիս գրատունը : Ի գին 7 դրուշ :

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆՔ

ԷՏԻՐՆԵ : Նախ աղա Եղիմեանց : ԹԵՐԻՏՏԱՂ : ԻԶՆԻՄԻՏ : Միւրքն Վ. աղա Տ. Արիտաքեանց ԿԵՅՎԵ : Խալատուր աղա Մանուկեան : ՊԱՂՁԵՃԻԿ : Յովհաննէս աղա Միկրեան : ԱՏԱԲԱՐՁԱՐ : Մ. Յովհաննէս աղա Սալառեանց : ՊՐՈՒՍՍ : Թեոփիլէ աղա Գալլօնեան : ԻԶՄԻՐ : Տ. Յովհաննէս աղա Գալլօնեան : ՏՐԱՊԻԶՈՆ : Խալատուր աղա Էլմասեան : ԳԵՐԱՍՍՈՆ : Գեորգ աղա Խ. Մաղմաեան : ՍԱՄՍՈՆ : Խալատուր աղա Սալառեանց : ՍԵԲԱՍՏԻԱ : Պետրոս աղա Պալիօղեան : ԵՐԶԻՐԱՅԵԱՆ : Գեորգ աղա Նիկողոսեան : ՀԱԼԵՊ : Յովհաննէս աղա Գիւրգեանց : ԱՐԱՊԵՐ : Մ. Մանուկ աղա Բրուսեան : ԹՈՂԱՏ : Գեորգ աղա Սեֆեան : ԱՏԱՆԱ : Միհայ աղա Միլիօղեան : Ժամագործ ԿԱՐԻՆ : Սղեկեանց աղա Տ. Ներսիսեանց : ԳՂԻ : Միւրքն աղա ձաքիմիքեան : ՎԱՆ : Միկրեան աղա Տ. Առողմեան : ՆԵՐՔԻՆ : ԱԳՈՒԼԻՍ } Պողոս աղա Աղամալեան ԵՐԵՒԱՆ ԵՒ ՆԱԶԵԲԻԱՆ ԹԻՖԼԻՑ ԳՆՈՒՆ } Պետրոս աղա Հեքիմեան : ԳԱՆՁԱԿ } ԳԱՆՁԱԿ ԱԼԵՅԵԱՆ } ԵՐԵՒԱՆ : Եղիա աղա Տնտեսեան : ԱՂԵԿԱՆԵՐԻԱ : Յովհաննէս աղա Աղամալեան ԵԳԻՊՏՈՍ : Գեորգ աղա Սեֆեան : ԵԱՏ : Պ. Խ. Գաբաբալեան : ՊՈՒՐԻՇ : Գեորգ աղա Սալառեանց : ՓԱՐԻՑ : Պողոս աղա Արիտաքեան : ՄԱՆՁԻՍՏՐ : Պ. Փափաղեան : ԿԱՐԱՎԱՆ : Գրիգոր աղա Նազապեան : ԿԱԼԿԱՆ : Յովհաննէս աղա Աղամալեան : ԱՄԵՐԻԿԱ : Գեորգ աղա Հանգլեան :

ԽՄԲԱԳԻՐ ՏՆՕՐԵՆ Մ. Բ. Խալատեան Հ. Ս. Խալատեան ԻՏՊ. Թ. ՏԻՎԻՏԵԱՆ Կ. Պ. ՎԵՋԻՐ ԽԱՆ